

FYLLINGSDØLEN

Medlemsblad for Fyllingsdalen Historielag

Nr. 1. 2006. 3.årg.

Ungdomshuset Trudvang i Fyllingsdalen

Foto: Jørgen O. Gulbrandsen

Kjære lesar

På forsiden denne gangen har vi et bilde av Ungdomshuset Trudvang i Fyllingsdalen. Det er ikke tilfeldig. Det er nemlig planer om å bygge på huset for å få det større og mer praktisk. Huset er gammelt og ærverdig og rommer mye historie. Det har vært et midtpunkt i Fyllingsdalen i flere generasjoner. Problemet er bare at huset er privateid av Ungdomslaget, og at det ikke fyller de krav og behov en så stor bydel som Fyllingsdalen har.

Planer og krav om et kultur- eller aktivitetshus har vært mange, og saken har vært jobbet med gjennom flere tiår. Flere komiteer har vært nedsatt og lagt fram sine innstillingar, men lite har skjedd. Ildsjelene har etter hvert gått lei av kommunale lovnader. Det er sterkt beklagelig at en så stor bydel som Fyllingsdalen/ Bønes ikke har et skikkelig forsamlingslokale. Det er ikke bare snakk om møtelokale, men lokaler for musikkorps, kor, teater, revyer, etc. Kort sagt lokaler for all slags kulturell virksomhet.

Vi har et meget aktivt historielag som også trenger lokaler. Det er svært mange lag og foreningar i bydelen, og flere blir det etter hvert, så behovet er meget stort. Kultur har med trivsel å gjøre, og trivsel er viktig både for store og små. Vi hører stadig om nye kulturhus i Åsane og Fana, mens Fyllingsdalen hele tiden blir nedprioritert. Nå må kommunen etter hvert forstå at vi i Fyllingsdalen har et berettiget krav om å få et kulturhus. Det må ikke være slik at de som roper høyest, når først fram. Nå er det vår tur!

Redaksjonen ønsker alle leserne en riktig god sommer!

Jørgen O.Gulbrandsen
Red.ansvarlig

Sportsfiske i Fyllingsdalen i gamle dager

Intervju med Jostein og Karsten Solheim.

Nedslagsfeltet i Fyllings-dalen strekker seg fra Løvestakken/ Gulsteinen i øst, fra Damsgårdsfjellet/Olsokfjellet i nord og fra Eikelifjellet/ Storhovden/Langheia i vest.

Fra Løvestakksiden kom det en elv ned i Løvestakkvannet og videre derfra nedover dalen der hovedveien gikk. En elv kom ned i Lynghaugtjernet og rente derfra videre nedover dalen. Fra øst kom det en elv ned fra Nordnæsdalen og en elv

fra Løvåsdalen. Alle disse gikk sammen ved Nebbestølen, der Lynghaugparken ligger i dag, og rente samlet til Ortuvannet og videre til Sælevannet. Lengre sør fra Løvestakksiden kom en elv ned i Træet, der gravplassen ligger i dag, og en elv kom ned sør for Lyshovden, begge rant samlet ut i Ortuvannet. Fra østsiden lenger nede i dalen kom en elv fra Løvåstjernet og en fra Stormyra, der Auto 23 ligger i dag. Alle disse elvene/ bekkene fra dalen ble samlet i Sæleelva som rente ut i Sælevannet og videre til Nordåsvannet og ut i sjøen.

Løvestakkvannet

Foto: A. Sælensminde

I hele dette vassdraget var det fiskemuligheter og disse ble flittig benyttet.

Vi har intervjuet to ivrige sportsfiskere, brødrene Jostein og Karsten Solheim om hvordan fiskemulighetene var i Fyllingsdalen i gamle dager før utbyggingen.

Løvstakkvannet

Vannet var tidligere drikkevann for Laksevåg og her var det både ørret og røye, forteller Jostein og Karsten. Selv om det ikke var tillatt å fiske i drikkevannet, foregikk det nok en god del fiske likevel, mest fluefiske. I bekken opp mot Løvstakken var gyteplassen til ørreten, her kunne en vasse og rett og slett fange fisken med håv. Fine 200-300 grams fisker var vanlig.

Lynghaugtjernet

Tjernet hadde mye fin og fet ørret, men også ål. Her fikk en fisk opp til ½ kg. Gytebekken her gikk gjennom gårdstunet på Lynghaug, og denne var også brukt til kjøling av melk. I kjølebua var det innlagt lys, her fortelles det at en kunne fange fisk på kveldstid ved å tenne lyset og ta fisken med håv. I vannet var det mest fluefiske, men en fisket også med mark og dupp. Slukstangfisket kom noe senere, rundt 50-tallet da de såkalte ABU-snellene kom, disse var lettere å kaste små sluker med.

Ålen som var i vassdraget ble ikke nyttet som matfisk, men Jostein husker at tyskerne som var her under krigen, fisket ål i Lynghaugtjernet, og han husker godt hvor stolt tyskeren var over fangsten.

Ved Nebbestølen løp alle elvene fra

Lynghaugtjernet

Foto: A. Sælensminde

Ortuvannet

Foto: A. Sælensminde

øvre delen av dalen sammen. I alle disse kunne en fiske fin "bekkørret". Disse elvene rant gjennom dyrket mark og var fint murt på begge sider, her kunne en fiske med stang, men en kunne også vasse elven og fange fisken med håv eller også med bare hendene. Mangt et godt måltid ble fanget på disse måtene. Disse murte elvene var 1-1,5 m brede. En kunne derfor legge en stang med snøre tvers over elven og la den ligge der til en kom hjem fra skolen, forteller Jostein, og da var det som oftest fisk på snøret.

Sjøørreten som kom opp fra Sælevannet kunne i år med stor flom gå helt opp til Nebbestølen, men i elven ned mot Ortuvannet var det mest ål og gjedde.

Ortuvannet

I Ortuvannet ble det fisket med sluk. Her var det mest gjedde og til dels stor fisk også, Karsten har dradd opp en gjedde

på rundt 7 kg her. Fisken ble transportert hjem på sykkel, fisken hang etter gjellene på sykkelstyret og var da så lang at sporen slepte ned i vegbanen.

Gjedda er en svært glupsk rovfisk, den spiser andre fisker, men går heller ikke av veien for å glemse i seg de små andungene. Jostein forteller at han fikk en gjedde på kroken som nettopp hadde slukt en ørret, sporen til ørreten stakk ut av kjeften på gjedda da denne ble halt på land. Karsten forteller at han har fisket gjedde som inneholdt to mindre gjedder. Gjeddene ble ikke brukt til matfisk, men gikk til katt eller gris etter at de ble kokt sammen med den øvrige grisematen.

Både Jostein og Karsten startet fiskerkarrieren i Ortuvannet med kateboks. Slukstang og sluksnelle var dyrt utstyr som kom mange år senere. Kateboksen var en lav aluminiums fiskebolleboks som en spikret en rund pinne på tvers inni som fungerte som

håndtak. Fiskesnøret var gut som en surret inn på fiskebolleboksen. Sluken kastet en på samme måte som en kaster en steinslynge. Hyttefolket i Vassdalen var privilegerte, de hadde båt og brukte denne når de fisket i Ortuvannet.

En helt spesiell fiskemåte ble nyttet om vinteren. Når det lå stális på vannet kunne en se fisken ligge under isen på grunt vann. Fisken lå vanligvis svært rolig for å spare på energien. Da kunne en hente en passende stor stein og hive denne mot isen over der fisken lå. Fisken ble slått bevisstløs av trykket og kunne tas opp om en var rask å hugge hull i isen.

Sæleelva

Men det var Sæleelva som var den store fiskeplassen. Sæleelva rente fra Ortuvannet og ned mot Sælevannet. På veien fikk den vanntilførsel også fra bekkene fra Løvåstjernet og fra Stormyra. Sæleelva kunne derfor bli stor når det var nedbør. Da var det rikelig med vatn til å drive sagen som en fremdeles kan se restene etter nedenfor Sandeidvegen.

Når det var flom i juni, juli og august, gikk sjørrreten opp her for å gyte. Sæleelva var en av de største gyteelvene for sjørrretbestanden i Nordåsvannområdet. Her kunne en få sjørrret på opp mot 4,5 kg(!), og her var det også en og annen laksetert.

Sjørrreten måtte forbi demningen ved saga, her var det flott å se hvor elegant fisken hoppet og kom seg over til gyte plassene lenger oppe i elva. Her ved

demningen kunne en også se hvordan ålen kom seg opp. Den vesle ålyngelen, som bare er 2-3 cm lang, maktet selvsagt ikke å hoppe slik sjørrreten gjorde det, ålen måtte krype forbi fossestryket her. Litt fuktighet i mosen er nok til at ålyngelen kan ta seg frem over land ved siden av fossestryket, og akkurat ved demningen kunne en iakta dette fenomenet.

Fiskeredskaperen i Sæleelva var lange (4-5m) bambusstenger, og agn var mark. Disse stengene var lite "transportvennlige" så senere ble de delt i tre og satt holker på slik at de kunne bli både korte og lange. Men det kunne også fiskes med flue enkelte steder (i "Hjørnedammen" og nederst på flaten), dette fisket drev en i tussmørket, da kom en lettere inn på fisken.

Og at det var mye fisk i elva kan kanskje illustreres best ved å nevne at det var fiskere som dro opp over 70 fisk (100kg?) i sesongen, og at det også kom sportsfiskere "langveisfra" for å prøve fiskelykken i denne elva. Der Strømmevegen krysset elva (ved Sælen Skole der det i dag er fotgjengerundergang) kunne en stå på broen og se de store flotte fiskene som gikk opp elva i retning Ortuvannet.

Også den mer stedeagne "Sælevannsjørrreten" gikk opp for å gyte. Denne fisken var ikke blank slik sjørrreten er, men mer gul-brun og hadde også større hode enn sjørrreten. Disse fiskene kunne bli opp mot 2 kg og var rød i fisken på samme måte som sjørrreten.

Sportsfiskerne fisket med stang og mark, men en kunne skaffe seg et festmåltid

Sæleelva

Foto: A. Sælensminde

på annen måte også. Når elva gikk over sine bredder og flommet inn over markene på Sælen-gården, hendte det at en kunne fange 3-kilos fisk på flat mark med bare hendene! Og var en ekstra utpekulert kunne en skru ned lemmen i renna til sagen slik at vannet gikk i renna og ikke i elva, da kunne det bli mye fisk som lå på "tørt land" og som kunne plukkes med hendene. Dette var imidlertid en fangstmåte som ikke var helt "stueren"

Løvåstjernet hadde også fisk og likeens **Tennebekktjernet**. Tennebekktjernet hadde stor fisk like etter at demningen kom opp, men senere når vatnet ble regulert opp og ned forsvant fisken her. Også **Gjeddevannet** var brukbart som fiskevann, her er satt ut fisk i senere år så her kan en fremdeles få fisk på kroken.

eller regulert på annen måte, det er derfor ikke så mange steder en kan få fisk i dag, men ennå kan en, om en er heldig, få sjørret nederst i Sæleelva og ferskvannsrret i Løvstakkvannet.

De store fiskefangstenes tid er nok forbi, men tanken om opprydding i Sæleelva har vært lansert, slik det har vært gjort bl.a. i Kjerreidviken og andre steder. Det var da Sæleelva ble lagt i tunnel fra Ortuvannet og ned til flatene på Sælengården at store deler av gyte plassene ble ødelagt. Mye av dette kan likevel rettes opp igjen, dersom det er kommunal vilje til å gjøre de nødvendige inngrepene. Mye av det gamle elveløpet ligger fremdeles slik det har gjort. Kan en få noe av vannet tilbake til det opprinnelige elveleiet, kan Sæleelva igjen fremstå som en god gyte plass og en attraktiv fiskeelv.

De fleste elvene i dalen en nå i rør *Kjell Sælensminde*

Referat fra årsmøtet

Møtet ble holdt på FotoKnudsen A/S sin kantine, Hjalmar Brantingsvei 2.

Lagets leder, Rune Fyllingen, kunne ønske velkommen ca. 45 fremmøtte medlemmer. Innkalling og sakliste ble godkjent og Rune Fyllingen ble valgt til møteleder.

Glimt fra årsmøtet hos Foto Knudsen. Ole Bjørn Knudsen i bakgrunnen.
Foto: Jørgen O. Gulbrandsen

Sak 1. Årsmelding.

Årsmelding, regnskap og budsjett for 2006 var kopiert og utsendt til medlemmene sammen med innkallingen til årsmøtet. Møtelederen gikk gjennom årsmeldingen punkt for punkt. Det fremkom ingen merknader og årsmeldingen ble enstemmig godkjent.

Sak 2. Regnskap.

Kassereren, Jan Eidsvåg, la frem det reviderte regnskapet og kommenterte

dette. Også regnskapet ble enstemmig godkjent.

Sak 3. Budsjett.

Det fremlagte budsjettet viser at styret ønsker å opprettholde, og helst utvide aktiviteten i laget. Styret vil også medvirke til å få et mer "fargerikt" medlemsblad.

Budsjettet ble vedtatt uten merknader.

Sak 4. Arbeidsplan.

Styrets arbeidsplan ble referert, her går det frem:

- aktiviteten i Kårhuset med omvising og historiefremføring for skoler og barnehager skal fortsette.
- opplegget med "åpent hus" en søndag pr mnd. fortsetter
- i samarbeid med byantikvaren vil en fortsette arbeidet med å registrere og katalogiserte krigsminner
- medlemsbladet "Fyllingsdølen" vil komme med to nr. også i 2006, og i mer "fargerik" utførelse.
- arrangere "historisk tur" til Askøy
- arrangere sommermøte på Rosenlund gård
- arrangere høstmøte med "historisk" foredrag
- arrangere høstfest
- laget vil også i år være medarrangør av "Kulturdagene 06", vårt bidrag: "historisk rusletur",

”Krohnegårdsmarsjen”, ”Åpent hus” i Kårhuset og høstfest.

- styret har også planlagt medlemsverve-stand på Oasen.

I forbindelse med arbeidsplanen ble det fra Petter Ersvær spurt om slektsgranskingskurset, om dette var i aktivitet. Styreleder svarte at dette kurset var avsluttet, men at det gjerne kunne arrangeres flere om det var medlemmer som ønsket dette.

Sak 5. Valg

Astrid Haugland la frem valgkomiteen sin innstilling:

Leder:

Dag Tore Johannessen (ny)

Nestleder:

Marion Larsen (gjenvalg)

Sekretær:

Kjell Sælensminde (gjenvalg)

Kasserer:

Jan Eidsvåg (ikke på valg)

Styremedlem:

Elisabeth Hyldmo (ikke på valg)

Varamedlem

Anders Heien (ny)

Varamedlem

Bjarte Breistein (ny)

Revisor

Turid Bolstad (gjenvalg)

Valgkomite

Terje Johannessen (gjenvalg)

Valgkomite

Astrid Haugland (gjenvalg)

Valgkomite

Jørgen O. Gulbrandsen (ny)

Avtroppende leder Rune Fyllingen og påtroppende Dag T. Johannessen.

Foto: Jørgen O. Gulbrandsen

Samtlige kandidater ble enstemmig valgt.

Sak 6 Andre saker.

Jørgen O. Gulbrandsen refererte til at Oasen i år har 35-års jubileum. I den anledning har Fyllingsdalen Historielag blitt trukket inn som medarbeider både i forbindelse med utgivelsen av et jubileumsskrift og med fotomontasje på Oasen under markeringen av jubileet. På slutten av årsmøtet fikk avtroppende leder og styremedlemmer blomster og stor takk for velgjort arbeid, og den nye lederen og de nye styremedlemmene ble ønsket lykke til i det videre arbeidet for laget.

Etter årsmøtet orienterte Rune Mjøs om FotoKnudsen A/S sin historie. (Se referat annet sted i ”Fyllingsdølen”)

Resymé av Rune Mjøs sin orientering på årsmøtet i Fyllingsdalen Historielag. Han gikk gjennom FotoKnudsen A/S sin historie fra starten i 1947 og frem til i dag.

Det var Ove Knudsen som startet det hele. Han kom fra Stadtlandet og skulle vel blitt fisker som den øvrige familie, men Ove Knudsen ville det annerledes, han var forretningsmann og svært interessert i fotografering. Han gikk ikke om bord i fiskebåten som fisker, men han kunne fotografere fiskebåtene, og han tok mange dramatiske bilder av båtene på sjøen som han kunne utnytte kommersielt.

Forretningen utviklet seg raskt, i 1958 flyttet han til "Buss-stasjonen", og i 1977 startet han opp med postordre, noe FotoKnudsen er størst på fremdeles. På 80-tallet ble butikk-kjeden etablert og i 1992 ble forretningen utvidet med svensk postordre.

I 1994 ble det bygget nytt laboratorium her i Fyllingsdalen, et bygg som allerede i 1999 ble bygget videre ut. Ove Knudsen drev firmaet frem til år 2000, da ble det generasjonsskifte og sønnen Ole Bjørn Knudsen overtok.

Den analoge fotobransjen har vært i vekst helt frem til siste årene, i 2000 ble det fremkalt ca 11-12 mill. filmer her i landet, men så kom utviklingen av den digitale fotograferingen og i dag

fremkalles det ikke mer enn ca. 2 mill. filmer, arbeidsmengden er vesentlig redusert.

Det sier seg selv at dette er en drastisk endring, og hele bransjen, og FotoKnudsen med den, er inne i en omfattende omstilling.

En vanlig fotoamatør med analog-kamera tar årlig ca. 230 bilder som han skal ha fremkalt og kopiert i fotobutikken. Med et digital-kamera tar han gjerne 1000 bilder, men fotobransjen printer ut bare 30-40 av disse. Det er problemstillingen, digitale bilder blir ikke fremkalt slik som før. 2005 ble derfor et dramatisk år for FotoKnudsen, en måtte kutte kostnadene med 40 mill. kr og si opp ca. 30 % av de ansatte, forretningen hadde et underskudd på 25 mill. kr.

Men det ser ut til at motgangen har åpnet for uante krefter, bedriften er kommet styrket ut av omleggingen. Resultatet er snudd fra -25 mill. i 2004 til et regnskap i balanse i 2005, og selve oppsigelseprosessen har en klart å gjennomføre på en slik måte at også de oppsagte har vært positive til prosessen.

FotoKnudsen har som visjon *"at en skal hjelpe folk med å bevare minner og opplevelser"* og det mener en å få til også i vår digitale tidsalder, men det må skje på andre måter enn de vi er vant med fra den analoge tidsepoken.

Løsningen er å finne frem til "multikanaler", å knytte butikk, postordre

*FotoKnudsen's produksjonsjef Rune Mjøs og Rune Fyllingen.
Foto: Jørgen O. Gulbrandsen*

og internett tettere sammen og på den måten yte bedre service. Nyere løsninger som f. eks. kalender, fotokort, fotobøker og fotogaver som for eksempel bilder på krus, vesker og lignende., har hatt stor økning. Det digitale formelig eksploderte i 2005, som eksempel kan nevnes at FotoKnudsen i dag har lagret 55 mill. bilder i sin database.

FotoKnudsen har i dag ca. 280 ansatte som omsetter for ca. 300 mill. årlig. Bedriften er nok det mest kjente varemerket innen fotobransjen. Bedriften har i dag 43 butikker og er størst på postordre. Årlig har bedriften ca 1mill. fremkallinger og er Norges fremste billedbank for foto-amatører.

En fotobedrift arbeider med mange forskjellige kjemikalier, men FotoKnudsen har et godt system for å ta vare på disse, bedriften fikk tidlig svanemerket og ble i 2003 kåret til årets miljøbedrift. Rune Mjøs mente derfor at bedriften i dag har et godt grunnlag for å møte fremtidige utfordringer.

Tilbakeblikk

*Eit tilbakeblikk på Fyllingsdalen
av Leif Sælensminde*

Det historiske bildet er malt av Johan F.L.Dreier i 1817 og viser bebyggelsen på Sælen gård malt fra nord. Bildet er tidligere publisert på www.minnesmerke.org

Fyllingsdalen har no lenge vore ein del av Bergen, som vi veit. Det var i 1955 at byen tok dalen vår til byggeland. Før den tid, og dei første åra etter, var Fyllingsdalen så og seia ei rein jordbruksbygd, med mjølke- og kjøtproduksjon, for ikkje å snakka om alle grønsakene som vart dyrka her frå det tok til så smått rundt århundradskiftet. At denne grøderike jorda skulle leggjast under asfalt og betong, var noko vi ikkje kunne ha drøymt om. No ja, det er ingen veg attende til det gamle. Vi må berre finne oss i det, sjølv om det for oss tykkjast å vera meiningslaust å øydeleggja så mykje dyrka jord. Bergensarane må ha gløymt at dei om kveldane under siste verdskrigen gjekk til Fyllingsdalen med ryggsekk og spann for å tigga seg til å

få kjøpt mat her. Kva veit vi om kva som kan henda i framtida? På den andre sida må ein sjå det slik at folk trong hus, og Fyllingsdalen låg lagleg til.

Eigarane av Sælen-området

Like til for kring 150 år sidan var det ellers pengesterke bergensarar som eigde heile Fyllingsdalen. Kring midten av 1500-talet var det soleis Vincent Lunge som eigde garden Sælen, altså alt frå kring Oasen og ned til Straume. Før den tid høyrde visstnok garden til Nonneseter kloster. Etter Lunge kom desse: Tønne Galle, Hans Dretselberg, Klaus Gjertsen, Jon de Nagel, Gerhard Maccodi og Severin Svanenhjelm. Den siste av desse kom i stor gjeld til kongen, og han tok då garden i 1726. På ein måte kan ein altså seia at Sælen har vore kongsgard.

Han selde garden til Erik Smitt. Sidan kom Søren Todt, Hans Weiner, Severin Weiner, Kristian Friele og Hans Berntson Forman. Den siste kjøpte Sælen i 1785 for 3500 riksdaler. Han bygde den første vegen gjennom dalen frå Damsgård til Sponavika i Sælenvatnet. Etter Formann kom Fredrik Christian Geelmuyden, August Konow og John D.Morris Stirling. Alle desse var kjøpmenn og ellers embedsmenn i Bergen. Sjølv sagt hadde dei paktarar eller brukarar til å stelle med garden. Kor mykje dei var her sjølv veit vi lite om.

Til 1638 var det berre ein brukar på

Sælen. Til 1657 var her to, og seinare til kring 1700 var her tre brukarar. I 1860 var det ni gardsbruk på Sælen. Eg skal berre nemna ein av desse brukarane som hadde heile garden frå kring 1600 til 1638 då han vart delt i to og sidan hadde halvparten. Det var Oluf Rasmusson. Her er framleis folk i Fyllingsdalen som stammar frå denne mannen.

Frå 1859 var det bønder som eigde Sælen. Då selde førnemnde Stirling garden til Berge Åsgård frå Lindås og Gudmund Heldal frå Hosanger for 7000 spesiedalar. Berge Åsgård var far til ordførar, stortingsmann og seinare statsråd Ivar Sælen som det står byste av ved Ortuvatnet. Gudmund Heldal var far til Steffen Sælen som og var ordførar i Fana.

Berge og Gudmund delte garden mellom seg slik at dei fekk kvar sin halvpart av hovudbruket. Underbruka var Nordre og Søndre Sælemyr, Sælensminde og Øretuen, (ein del av det som no er Bolstadgarden). Dei selde straks desse underbruka. Dermed var det berre sjølveigande bønder på heile Sælen.

Teksten blei først publisert i "Sydvesten" 10.juni 1981. .

Gamle ord og uttrykk

bivra	–	å dirre, skjelve av kulde
drøle	–	gå seint, arbeide sakte
dilte	–	unger som går etter voksne
fata	–	ta i mot noe, gripe om noe
fatna	–	når det begynner å brenne i ovnen
felga seg	–	pynte seg
hiren	–	uvel, (dagen derpå)
klake	–	is, issvull
pøysa	–	sølepytt
putla	–	gjøre småarbeid
strø	–	lister, trebiter mellom materialer som tørkes
skjykkjes-		
kukkjen	–	bjelkelaget oppå vedhuset
utgjort	–	uheldig
uffjlg	–	upynta, lite fint
vandalaut	–	ikke særlig vanskelig
taske	–	håndveske
styving	–	tenåring
brynna	–	gi dyrene vatn
transjakla	–	ødelagt
nuska	–	småspise
håttalaus	–	glemsom
travalark	–	guttunge som gjør ugagn
so vore	–	slikt
valen	–	kald, nummen på fingrene

(Klipp fra Eidfjord Historielag sitt årshefte)

Lynghaugen Gård

Bilde hentet fra CD-rom "Fyllingsdalen i gamle dager"

I serien gårdsbruk i Fyllingsdalen har vi denne gangen kommet fram til Lynghaugen

Lynghaugen

Gårdstunet på Lynghaugen lå øst for Lynghaugtjernet, der Lynghaug skole ligger i dag. Gården var på ca 70 da innmark, herav ca 50 da fulldyrket og ca 20 da beite. I tillegg forpaktet bruket også på 50-tallet mestedelen av engarealet på Hamregården (ca. 15-20 da). Med så stort høstingsareal kunne bruket fore hele 17 melkekyr og 8-10 ungdyr i tillegg til hest. I tillegg til melkeproduksjonen var det også her en omfattende grønnsakproduksjon. Med så omfattende drift var en også tidlig ute

med mekanisering, traktor ("Gråtass") kom alt i 1950 og melkemaskinene i 1955.

Det ble dyrket ny jord helt frem til 60-tallet, og det forelå godkjente planer om uttapping og senking av Lynghaugtjernet, for på den måten å vinne inn mer ny jord. Det var også på denne tiden støpt grunnmur til ny driftsbygning, men begge disse arbeidene satte byutvidelsen en stopper for. Gården ble drevet for fullt frem til 1965, da startet arbeidet med Dag Hammerskjøldsvei som gikk tvers gjennom den beste delen av den dyrkede jorden på gården.

Området slik det ser ut i dag. Lynghaug skole startet byggingen i 1969. Lynghaugen Borettslag startet byggingen i 1967 og Fyllingsdalen Sykehjem ble reist i 1971-72. Bebyggelsen i Hamrelia kom i 1975/76.

Foto: Kjell Sælensminde

Vi takker for støtte til trykking av bladet:

SIVILINGENIØR
BJARTE FYLLINGEN A-S
BF

O A S E N

– sentrum i en trivelig bydel

auto23

**Fyllingsdalen og
Laksevåg kulturkontor**

Tyskerrennen

I mange år har dette vært navnet på den vannrennen som er på Krohnegården. Rennet starter fra et basseng ovenfor Rosenlund Gård og ender i Svartatjønn. Den går lukket nesten hele veien unntatt et stykke på 5-600 meter.

Bassenget er litt vanskelig å finne hvis du ikke er kjent. Det finnes lettest ved å gå opp Rosenlundveien til gården. Derfra går du stien mot Løvstakken til gjerdet slutter, da går du ned til høyre. Den åpne rennen kan sees fra Krohnegården

v/ Jenny Lindsvei. Utløpet er der hvor demningen i Svartatjønn ligger. Nå blir det kalt Andedammen.

Hvorfor rennen har blitt kalt tyskerrennen har de fleste trodd var fordi tyskerne bygget den under siste krig. Det var tyskerne som bestemte at rennen skulle bygges. De hadde forlegninger på Melkeplassen, bl.a. i Turnhallen som hadde problemer med vannforsyning og trykk. Men det arbeidet bare norske arbeidere i byggeperioden.

Jeg har vært så heldig å finne to av dem, Birger Grinde og Håkon Fyllingen, begge bosatt i Jenny Lindsvei, hvor de bygget hus tidlig i 1960 årene. Birger

Tyskerrennen på avstand

Håkon Fyllingen

Birger Grinde

arbeidet hos et Ålesundsfirma som het Oskar Larsen A.S, og timelønnen hans var på 1kr og 40 øre. Dette firmaet var hovedentreprenør. Håkon arbeidet hos Karl Vestlund fra Fyllingsdalen.

Arbeidet startet i mars/april 1942 og var ferdig i 1943 litt under 2 år, noe som var kort tid når vi tenker på arbeidsforholdene. Det var flere lag som arbeidet, og det var ca.20 mann i hvert lag. Noen skjøt, andre forskalte og mange kjørte betong som for det meste ble blandet nede ved veien. Den ble kjørt med hest og vogn som var innleid. Veien over Krohnegården var ferdig hele veien til Sælensminde på denne tiden. Det bodde ikke mange på Krohnegården,

Tyskerrennen

eller Fosseskiftet som det het den gangen, under krigen. Det var Rosenlund gård, Fosse og en del hytter.

I 2004 ble rennen tettet og pusset opp. Det ble bevilget penger av Riksantikvaren. Arbeidet ble planlagt av ingeniørfirmaet Garmann, mens det praktiske arbeidet ble utført av firmaet Anleggsgartnermester Jan I. Askeland.

Tekst og foto: Bjarte Breistein

Skulpturer og minnesmerker

Minnesmerket står i Benshaugen, ved veien opp til Helgeplasen. Det består av et bronserelieff montert på en grovt tilhugget stein av rødlig greis. Relieffet viser en mann i arbeidsantrekk ved siden av en hest. Nederst på relieffet ser en opp i en kjerre. Øverst på relieffet flyr tre fugler.

Minnesmerke: Mannen med hesten
Foto: Jørgen O. Gulbrandsen

Relieffet er ment å være et minnesmerke over jordbruket i Fyllingsdalen, og spesielt over Andreas I. Dalen. Han var sønn av Ivar A. Dalen som fikk et minnesmerke etter seg i Lynghaugparken. Andreas var den siste eieren av gården Dalen, der innmarken nå er i bruk som kirkegård. I testamentet skrev han at han ønsket at noen av pengene etter ham skulle brukes til et minnesmerke som kunne være en påminning om hvordan livet var i Fyllingsdalen før utbyggingen tok til. Han ville ha et minnesmerke over "Mannen med hesten", og ville at mannen skulle ligne ham.

Minnesmerkekomiteen tok seg av arbeidet i samarbeid med Bergen kommune, og et bilde av Andreas ble sendt til kunstneren, Hugo Wathne. Stiftelsen "Anders I. Dalens Fond til Bergen og Fyllingsdalens vel" dekket kostnadene til minnesmerket og noe av kostnadene til anlegget rundt. Minnesmerket står på det som en gang var utmark på gården Dalen. Minnesmerket ble avduket i 1984.

Åpen gård på Rosenlund

Søndag 11. juni kl. 1200 er det Historielaget sin tur til å besøke Rosenlund Gård.

Birte Larsen og Otto Larsen tar mot og viser rundt, forteller om gården i dag og om gårdens historie. Her er det både fugler og dyr som skulle være av interesse for både store og små, så ta gjerne både barn og barnebarn med denne dagen.

Ellers blir det åpen kafe og salg av mat og drikke.

Merk av søndag 11. juni på kalenderen, arrangementet blir bare kunngjort på denne måten.

Kårhuset, eller ”Det gule huset” som det også blir kalt, er base for Fyllingsdalen Historielag. Vi har åpent for alle interesserte hver siste søndag i måneden, unntatt i juni, juli og desember.

Åpningstiden er fra kl. 11.00 til kl. 15.00. Det blir servert vafler, kaffe og saft for en billig penge. Det er også omvisning og orientering om huset.

Hefter om Fyllingsdalen er til salgs.

Ta gjerne med venner og kjente!

Historielaget arrangerer tur til Askøy/Herdla

Søndag 21. mai kl. 9.30 går det buss fra bussterminalen ved Oasen til Strusshamn Kultursenter. Her møter vi vår guide Erling Virkesdal. Virkesdal var foredragsholder på vårt høstmøte i fjor så vi vet at han har mye historisk kunnskap å formidle til oss.

Fra Strusshamn går turen til Herdla der vi besøker Herdla kirke og Herdla museum med omvisning og orientering begge steder. Returen går på østsiden av Askøy med guiding hele veien. Retur til Oasen ca kl. 1630. Hver og en tar med niste for dagen etter smak og behov.

Turen, inkl. buss og adgangsbilletter vil koste ca. 150 –200kr (subsidiert pris, avhengig av antall påmeldte).

Denne turen blir bare annonsert her i bladet, meld deg derfor på seinest innen 14.mai til:

***Dag Tore Johannessen
telef 55 16 20 76 eller
mob. 91 89 80 49 eller
Kjell Sælensminde,
telef 55 16 01 85 eller
mob. 41 44 57 73***

Returadresse: Jørgen O. Gulbrandsen
Løvåsbakken 94
5145 Fyllingsdalen
Tlf. 55 16 29 49

Redaksjonskomiteen har bestått av:

*Jørgen O. Gulbrandsen
Astrid Haugland og
Kjell Sælensminde*